

Lausunto

25.05.2026

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu järjestö tai yhdistys

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Ehdotuksen ydinajatus asiakasprosessin joustavuuden kehittamisestä ja byrokratian vähentämisestä on kannatettava. Oikea-aikaisen tuen tarjoaminen on loistava tavoite. Myöskään päällekkäiset asiakasprosessit eivät aina ole järkeviä.

Ammattilaisten työpanos tulee painottaa siihen, mihin koulutus on annettu. Keskiössä tulee olla itse sosiaalityö ja - ohjaus .

Olemme kuitenkin huolissamme tietyistä esityksen keinoista , joilla näihin tavoitteisiin pyritään. Emme näe järkevänä madaltaa ammattilaisten pätevyysvaatimuksia, poistaa perheneuvonnan moniammatillisuuden vaadetta tai muillakaan tavoin antaa hyvinvointialueille lisää päätäntävaltaa siitä, kuinka palvelut järjestetään. Tiedämme hyvinvointialueiden taloustilanteen. Tällöin voidaan olettaa, että hyvinvointialueet suorittavat tehtävät ainoastaan lain minimivaatimusten mukaan, vaikka asiakkaiden etu tosiasiasa jotain muuta vaatisi . Jos lain vaatimukset on kirjattu liian monitulkintaisesti, on paikoin riski, että eri alueilla lakia tulkitaan eri tavoin. STM:n esityksessä tällaisia riskikohtia ovat mm. millon on tarve oman työntekijän nimeämisille, asiakassuunnitelman teolle ja milloin asiakasmitoituksesta voidaan poiketa .

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

Ei ole riittävästi huomioitu hyvinvointialueiden huonoa taloustilannetta. Tavoitteet tulisi tarkemmin säädellä lailla, jotta ne tosiasiallisesti toteutuisivat myös huonoina talousaikoina (kuten vaatimus perheneuvonnan moniammatillisuudesta).

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Nostamme esiin, että nykyisellään sosiaalihuoltolain määrittely erityisen tuen tarpeesta on liian lavea, jättäen liikaa tulkinnan varaa. Alueellinen yhdenvertaisuus sosiaalihuollon jakautumisessa perus- ja erityisen asiakkuuksiin ei tällä hetkellä sosiaalihuollossa toteudu.

Myös Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa omassa selvityksessään kriteereiden erityisen tuen asiakkuudesta vaihtelevan alueellisesti riippuen paljon siitä, kuinka paljon sosiaalityöntekijöitä on yksikössä käytettävissä. Käytännössä ero erityisen tuen asiakkuuden ja sosiaalihuoltolain mukaisen asiakkuuden välillä on siinä, millaisia palveluita asiakkaalle tarjotaan ja kuka asiakkuudesta vastaa. Nykyisen lain mukaan erityisen tuen asiakkuudesta vastaa aina sosiaalityöntekijä, kun sosiaalihuoltolain mukaisesta asiakkuudesta voi vastata myös sosionomi AMK. Esityksen mukaan tällaista rajausta ei jatkossa enää olisi, ainakaan nykyisellään. Pidämme suunnitelmaa huolestuttavana, sillä myös aikuisten kohdalla vahva tutkimukseen perustuva sosiaalityön osaaminen on tärkeää. Sosiaalityön yliopistokoulutus on ainut julkisen vallan käyttöön riittävät valmiudet antama koulutus. Jotta työskentely olisi vaikuttavaa ja kustannustehokasta, tulee ammattilaisen koulutus vastata työn vaatimuutta.

STM:n esitys on myös hieman ristiriitainen sen suhteen, voiko alaikäisen erityisen tuen asiakkaan omatyöntekijä (tai asioiden hoitaja)olla myös jollain muulla kuin sosiaalityöntekijän koulutuksella. On pelko, että hyvinvointialueet tulkitsevat lakia liian laveasti , asiakkaan edun ja oikeuksien vastaisesti, jos lakiin ei kirjata riittävän ehdottomasti, että alaikäisen erityisen tuen asiakkuuksista vastaa sosiaalityöntekijä.

Lapsiperheiden palveluiden erityinen tuki on jo itsestään erityispalvelu, joka on enemmänkin korjaavaa kuin ennaltaehkäisevää. Tämä tuen taso on viimeisen askel ennen lastensuojelun asiakkuutta. Täten olisikin hyvin riskialtista ja lyhytnäköistä madaltaa näiden jo monitahoisten ongelmien kanssa painivien lasten ja nuorten omatyöntekijöiden pätevyysvaatimuksia.

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

-

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta sisältää riskejä liittyen siihen, ettei apua saa enää riittävän moniammatillisesti. Emme missään nimessä tue ehdotuksen kohtaa moniammatillisuuden purkamisesta. Ehdotuksen mukaan psykologin rooli olisi jatkossa vain konsultatiivinen ja resurssia täten vähennettäisiin 40%. Näin mittava muutos ei voi olla vaikuttamatta työn tuloksellisuuteen. Alle kouluikäisten lasten mielenterveyden tuki on ollut vahvasti perheneuvonnan vastuualuetta. Lisäksi perheneuvonta on järjestänyt parisuhde neuvontaa ja eron jälkeistä työskentelyä. On vastuutonta ajatella, että kaikki tämä onnistuisi jatkossa ilman psykologeja, matalamman koulutuksen saaneiden työpanoksena.

Uuden lapsiperheiden palvelun muodostaminen vaatii muutenkin äärimmäisen tarkkaa harkintaa ja suunnittelua, jottei palveluiden saatavuus tosiasiallisesti huonone nykyisestään.

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työkäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

-

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Haluamme korostaa ennen kaikkea asiakassuunnitelman merkitystä. Asiakassuunnitelman teko varmistaa työntekijä ja asiakkaan olevan yhteisymmärryksessä niin asiakkuuden syistä kuin työskentelyn tavoitteistakin. Asiakassuunnitelma toimii myös eräänlaisena asiakkuuden karttana, jos työntekijä vaihtuu. Jos voimassa olevaa asiakassuunnitelmaa ei ole, uusi työntekijä joutuu käymään läpi valtavan asiakirjamäärän saadakseen selville samat tiedot, kuin mitä asiakassuunnitelmasta olisi nopeasti saatavissa. Koska työvoiman vaihtuvuus sosiaalihuollossa on suurta, tämä ei ole vaikutuksiltaan vähäpätöinen asia.

Mielestämme omatyöntekijän nimeäminen tulee taata lailla myös jatkossa. Muuten riskinä on, että kukaan ei ole varsinaisesti vastuussa asiakkaasta, jonka myötä asiakasprosessit venyvät ja tulee aiempaa enemmän tietokatkoksia asiakkuuden hoidossa.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

47 erityisen tuen asiakaslasta on nykyisessä sosiaalihuoltopalveluiden rakenteessa vielä hallittavissa oleva kokonaisuus yhdelle sosiaalityöntekijälle. Ehdotuksessa on kuitenkin suunniteltu, että nykyisestä avohuollosta siirrettäisiin erityisen tuen puolelle noin 9600 lasta. Jos nämä lähes 10000 nykyisen lastensuojelun avohuollon kriteerit täyttävää lasta siirtyvät erityiseen tukeen, tulee tämä käytännössä tarkoittamaan asiakastapausten monimutkaistumista. Avohuollon asiakaslapsi vaatii viikoittain runsaasti enemmän työskentelyä sosiaalityöntekijältään, kuin erityisen tuen lapsi. Täten onkin riskinä kestämaton ja hallitsematon asiakasmäärä yhdelle sosiaalityöntekijälle, jos yhtä äkkiä lastensuojelun asiakkuuksia muutetaan erityiseksi tueksi, mutta mitoitus on kuitenkin hyvin kaukana lastensuojelun mitoituksesta. Pelkkä asiakkuuden nimi ei vähennä asiakkaan työskentelyn ja tuen tarvetta. Riskinä on, että erityisen tuen asiakkuudet ruuhkautuvat niin vaikeasti, ettei työntekijän aika riitä enää vaikuttavaan työskentelyyn, vaan työpanos painottuu jo vaikeasti kriisiytyneihin tilanteisiin.

Kannatettavaa kuitenkin on, että mitoitus ylipäätään olisi olemassa. Toivotaan tarkkaa harkintaa, mikä on asiakkuuksien haasteellisuuksien mukaan kohtuullinen mitoitus.

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteutettavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Huolellinen kirjaaminen toimii niin viranomaisen kuin asiakkaankin oikeusturvana. Viranomainen voi perustaa päätöksensä ainoastaan dokumentoituun tietoon, joka tulee olla myös jälkikäteen todennettavissa. Perustuslain 21 pykälässä säädettyjen oikeusturvan takeiden mukaan viranomaisen tulee pystyä ilmaisemaan ratkaisunsa objektiivisesti ja luotettavasti. Esitämme huolestamme siitä, miten tämä oikeusturva jatkossa taataan, mikäli kirjaamisvelvoitteita höllennetään.

Lisäksi on huomioitava, että kirjaamisen avulla myös asiakas pystyy valvomaan viranomaisen asiakkaaseen kohdistamaa toimintaa.

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

-

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

-

Perustelut tiiviisti?

-

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

-

Perustelut tiiviisti?

-

Nieminen Henna
AURAJOKILAAKSON PAIKALLISOSASTO Kristillisdemokraatit - Puheenjohtaja
Henna Nieminen